

I pèpèru žemè

Bova šelts è poikos rodou. Baba krapšties daržè, vo vedo so bruolātio, pasèjiemè Sargi, lakstiev aplinkou. Siutuom kap pašielè, nesvarbo, ka kuoks vuoratinklis ožsèkabèn ož nuosè. Paskiau veizau – atèn Kaziūnè pri babā. Kažkou anèdvè parokous, paklèguos, vo vedo pasèklausisiau. Ne, kas tau – baba kap vèsomet saka:

– Še kiuocieli è biekètau grību i pušinali.

No, ta kou darīsi – rēk eitè, ka èr nenuoruoms. Vo grību tèn nikuokiū nebova. Mosmèrès tik rauduonava. Prèējès ka spiri tuokè èš zlastès i tou kramè, ta è nolèk, kor biesos prèsakè. Tèp vedo è parejuov toštiumos.

– Kaziūnè, a to atmini, kumet bova tas jouds saulès ožtemèms? – klaus baba.

– Aš ta poikiausè atsémèno! – skobènous èsèkèštè i anèdvèms ruokunda.

– Èk, èk, to, špingalietè!.. To juk berža galūnie toukart teblingavās! Marš i truoba bolviu kaištè! Parès muotina èš „kulkuoza“ – vèsè jiestè nuories, –sokamandavuoje baba. Ana ir krietnè keista: kartās ka pasaka, kap so klompès par asla – karkšt-kabarkšt. Nier če nikuokiū beržū, nei aš kor lèpau... Kažèn kou pamalou, ta pamalou. Vo jègo vedo kou nuors patauzèjau, tujaus pat vedom pasiūluo par zūbas.

Kaišau vedo tas bolvès, džiaugavuos, ka Kaziūnè nepaskaržèjè vedoms, ka anuos vuožka paleiduov. Baba būtom sakiusi: „No, balamūtā, kou ta vuožka jodom ožkliova?!. Musintās senè par staibius bèsatau gavè!“ Bet vedo tuos vuožkuos tičiuoms negainiuojuov: tik, ka par greitā bieguov, ana parsègonda – èštraukè mèitali èš žemès èr paliekè nomèi.

Kumet baba parejè i truoba, vedo sotūpiev sava vèituos. Mūsa koknè bova dèdèlè. Pri longa stuoviejè stals, vo aplinkou – soulā. Tèn vedo èr liuobav kiaurā kiršintèis. Vo babas valdas jau ejè aplinkou koknalè – kor viedrā, bliūdā è katèlātè. Kap kuoki pronta lènèjè ejè par asla. Vedo nikumet nenoleisdavuoov akiū nu babas. Je ana kou sakīdava, galiedavuoov è neèšgèrstè. Bet baba šalèp koknalès bova pasèdiejusi sava ginkla – lazdelè. Jègo ana jau pradiedava tèistè sava ronkelè pri lazdelè, ta vedo toukart akoratnè èšgèrsdavuoov anou sakont:

– Kuo siedatav, kap mosè kondè?! A nežènuotau, kad kriuk dounelè, slinkè jiedama?!. No va, viel prasèded!.. Dounas kartās trūkst, bet ka ana kriuktom, nebuvoov girdiejè.

Vo èr èš kor ašaras biegs, jègo ana akiū netor?

– Gerā, gerā, tujaus atnešiau vèrbū è vondèns, – è pašmurkšt abodo èš truobuos, daugiau nieka nebsakīdamè.

– No, kramaušè, diekuo tèik prèlaistè asla?!. Vo diekuo tus vèrbus tèp padriebè – tuoki jaugala padèrbā?.. Kāp aš dabar korstīsio ogni?!. Vo jiestè juk nuorètau! – bomboliava baba. Kiaurā kažèn diekuo sosèraukusi kap devīnès pernīčès. Kāp rēktom kumet nuors èšklausinietè, kumet mūsa tievali parveš nu tū baltūju meškū... Ka ons tèn ir èšvežts, vedo bovuov nosèklausèi, bet kumet parveš, nikumet nieks nepasakuojè.

Ka pamèslèji, kèik vedo so bruolātio liuobau prèsezbitkietè!.. È kèik tā babā reikiejè turietè nesvietèškas kontrībès... Juk tujaus pu kara bova baisè ciekauns čiesos – kèik aplinkou vèsor bova vèsuokiausiu granatu, kolku, paraka!..Vaikiokā liuob nešiuosès kèšenies. È vedo, berailènedamè pu šelus, vèina karta atraduov tuokiū kolkieliu. Parokavuoov, kou reikietom so anuoms ciekaunesnè padèrbtè. Pajiemiev è sokèšuov tèisè i koknalès pelènus. Neragintè prènešiev è vèrbū, è vondèns. È trènavuos aple stalali. Vo baba, kap tičiuoms, neparèt. Kažkamè pagriuovalès valkiuojès, krūpštinie, musintās rūgštīnès ronkiuo i kvartūga skreita.

Ka solaukiev parèjosès, baisè nespakainè palèka. Siedau tīkè pri longa. Baba žioborè nedeg – žibala taupa... Čiunčelevuojès aplinkou koknalè – vondèni pèl i katèlāti, paskiau ta dongtalè èiškuos, ta sierčiuku... Dā kažèn kuo pu pelènus pradiejè krapštinietèis!.. Je anus būtom siemusi i viedrali, būtom bovè kètèp. Bet baba jiemè èr padegè vèrbus. Vo vedo, ausis soskliaudèi, dvuokoujau. Ale ont veina karta ka spruogs so garso – lèipsna tik plūst par rinkius!.. Vo vedoms nabagè babolelè vuos neèšvèrta èš kuota. Vo vedo pačiodo baisiausè èšsègonduoov, pèrštus i bornas sosèkèšuov...Babūnè vès dar krietnè štīva – ožveliejè so sosokto lènènio abrūso vedom par kopras

tėp skaudė, ka ašaras pradiejė tvėnktėis, bet vedo ni cipt! Jautievuos kap katėnā i pelėnus prėšėkė. Nebatsėmėniev ni tuo, ka panašiuoms valondeliems poldavuov kavuotėis pu soulalės.

– Ropūžiukā, a ropūžiukā! Poslagalvė! A truobalė somėslėjuotau nodegintė?! Ka jodom nagā notropietom, aple tuokius dalīkus graibontėis! Jėgo ər tuoliau būsėtau tuokėi bepruota zbrainė, ėsmausėtau i pėpėru žemė! Ǝsėkalk i kramė, to, dėdiesis: tujaus pajimk ės preminiuos viedrali, ė maukėtau abodo prėkabintė muolė ės doubalės. Vo paskiau gausėtau so nagās ožglėnciavuotė vėsus koknalės spruogius. Ka koknalė būtom mitrė sotaisīta!.. Vo jėgo ne, siediesėtau abodo nejjedė šaltuo truobuo!

Pakol vedo apsėvelkuov sermiegelės, veizo, baba kriuk! Šloustuos ašaras so koskelė, petelė vėrp... Sostingau kap mėitalis. Kažkas tuoks nesoprontams soportėna muni vėsa: kap ė sarmata, kap ė gailėstis. Gerklies galė atsėrada komštis – negalio ėsšpaustė ni garsa! Vo nuoriejuos poltė – apsėkabintė babā kuojės, bočiou tē ronkelė, maldautė: „Baba, duovėnuok!“ Nėdrīsau, baisė kalta jotaus. Pastuoviejau kap avėns, spronda nunarėnės, pajiemiau bruoli ož ronkas, ər ėsėjiev tuo muolė parneštė. Einau so tou viedralio, vo aš vuožuojo: „Kāp če ır: tievalis ėsšmuovė pri baltuju meškū ė nebgrīžt... Vo kažėn, kamė ır ta pėpėru žemė, – juk ər vedo ės tėnās galiau nebsogrīžtė!..“

Vieliau atsėjiemiev pīluos ər nu mamas. Jau ontra dėina brėgadierios ėvarė baimės – atjuojė, strielba ont petėis pasėkabėnės. Vedom lėipė arkli prėveizietė, vo pats noėjė i truoba. Kas dabarčiou būs?! Nogėrduov, ka mama vara darboutėis pri kolamuosės. Vo ana dā spuorėjės – aiškėn, ka anā ne „kulkuoza“ darbā rūp – stuoruojės, ka patiuos vākā nebūtom basė, plėkė.

– No, kāp sau nuori! Je ganīklus karvė negausi, galiesi sava žalōjė, ont stuoga prėsėrėšosi, ganītė! – šaukuo brėgadierios. Vo vedo nesoprontau, kou ons pliorp, – juk nikumet nebuvuov matė karvės, prėrėštuos ont stuogo. Va, jėgo galiėtoviau tou anuo nespakainiūji arkli ontkeltė ont stuoga, va, toukart ta būtom!..

Ǝ vėina karta pasėtaikė baisiausė gera dėina!.. Vedo ės mėigū prėžadėna baisiuonėšks kiaulės žvėigėms. Ož karta sopratuov, kou tas znuočėj, – būs šviežinas!

Kol vedo šėltiau apsėbobotavuov, tujaus baba pakėša šiuo bei tuo ožlestė ė lėipė prėneštė kou daugiau vondėns ė šakaliū. Prėnešiev vedo ė vondėns, ė šakaliū neokatėjemė. Dabarčiou truobas tėkrā būs šėltas, ka net ausis raitīsės. Dā biškilieli pašmėrėniejuov, vo Kaziūnė so Pranio jau ər sonešė meselė. Mama vėsėms nomėi kuomandas devė. Paskiau dar ė anuos draugė atėjė. Veizam, atsėnešė botelkelė – paukšt ər padiejė ont stala. Vo baba ont koknalės kažkou tik kep, tik čėrškėn, vėsė kleg, laiduos joukās. Kaziūnė gruobus ėsčīstėjė. Mama so Pranio mėsa mal. Ǝ mon devė malamuosės mašinelės ronkėnelė pasoktė. Ǝš kamaras parnešiau dėdiūji bliūda, katramė mama paskiau minkė mėsa kėlbasams.

– Tik nepamažink droskas, mažilieli, ė neožmėršk pėpėru pridietė, vo česnaku jau prelopau ciela torielka, – muokėn babūnelė. No va, jau ė pėrmuoji baronka pakaštavuojuėmou keliaun i verdonti vondėni katėlātie.

– Ok vei kėlbasas, mon – galielis, tau – vėsa, – dainiou babūnelė ė kraun vedom pu sprindī tuo kėlbasas i torielkas. – Nejjieskėtau vėina – dounelės ontsėkouskėtaus, – dar sokamandavuo.

No, ər kleguo vėsė, skanė pajiedėi. Mamas draugė nieka nebdėrba pri mesuos – tik lėižuvi plakė, vo anā jau ontra gabala kėlbasas ėdiejė. Bet ė vedom ožteka.

– Kamė galiečiou gautė kuokė puopieriaus skiautė – rėk nobiegtė i būdelė? – klaus mamas draugė.

– Pečionguo ır tuo puopieriaus – jimk, – saka babūnelė. Bet laikraštėniu skiautiu ta nejjiemė – pasėčiopa kažkou tuoki balta ər ėsbiega. Ka parėjė, pradiejė alduotė:

– Negi biosos apsieda?! Negalio tvertėis!.. Kas tėn par žaltīs bova? Svėlst vėskas ligo so nuotrīniems būčiau pabraukusi!.. Dā baisiau! Gal kuokė čiderstva padėrbuot? – klaus mamas draugė, sėjuona pabraukusi ər oudėga raitīdama. Vo mama ka pradies jouktėis sosėrėisdama:

– To musintās pasėjiemė tou puopierio, katramė aš maltus pėpėrus ės kruoma bovau parsėnešusi?.. Pėpėrus sokratiau i mėsa, vo puopierio, nieka nepamėslėjusi, i pečionga nosvėidiau...

Vėsė pradiejė jouktėis, net apsėašaruodamė. Vo vedo veizavuos ė čīstā nieka nebsoprontau. Būn, ka ne tik vākā zbėtku prėsėdėrb, bet ər paugosėjė.